

*Chubareva O. A., Professor, National Pedagogical University
Drahomanov (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com*

Axiological palette of students: problem definition

It reveals the logical–epistemological and philosophical meaning of «axiological palette» students; The author notes that this category includes the full range of value orientations of young people in their organic interaction and complementarity; principle and factor its structure can be formed on the main areas of life – economic (industrial) sector, political sector, socio–cultural sector, household sector, etc., which will determine the structural and methodological matrix of our dissertation; axiological palette is seen as a philosophical category widest abstractions, which has ideological significance and most open and communicative and dialogical nature.

Keywords: people, personality, values, culture and education.

*Чубарева О. А., преподаватель, Национальный педагогический
университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев),
gileya.org.ua@gmail.com*

Аксиологическая палитра студенческой молодежи проблема определения

Раскрывается логико–гносеологический и мировоззренческий смысл понятия «аксиологической палитры» студенческой молодежи; автор отмечает, что в эту категорию включается весь комплекс ценностных ориентаций молодежи в их органическом взаимодействии и взаимном дополнении; принципиально и факторно ее структуру можно формировать по основным сферам жизни – экономическая (производственная) сфера, политическая сфера, социокультурная сфера, бытовая сфера и др., что и будет определять структурно–методологическую матрицу нашего диссертационного исследования; аксиологическая палитра рассматривается как философская категория широкой абстракции, которая имеет мировоззренческое значение и максимально открытую и коммуникативно–диалогическую природу.

Ключевые слова: человек, личность, ценности, культура, образование, воспитание.

* * *

УДК 373.5.091.12:005.336.2:613.6

Пятишева І. П.,
аспірантка, Національний педагогічний університет
ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), nkrohmal@mail.ru

АЛГОРИТМ УПРАВЛІННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЮ КОМПЕТЕНТНІСТЮ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Розкриті теоретичні аспекти процесу управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників. Зазначені проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності. Внаслідок чого розглядається алгоритм управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників. Визначені чинники для ефективного організації процесу управління. Реалізація управління зазначена гуманістичними принципами: стратегічною витривалістю, взаємодією суб'єктів, структуруванням, створенням власного простору. За допомогою методів управління здоров'язберігаючим середовищем здійснюється більш ефективно сам процес управління. Ефективне управління здоров'язберігаючою компетентністю відбувається лише в здоров'язберігаючому освітньому середовищі, тому визначені етапи організації управління цим середовищем. Здоров'язберігаюче освітнє середовище як об'єкт управління не повинен бути стихійним. Тільки взаємодія всіх структур дасть якісну результативність у формуванні здорового способу життя.

Ключові слова: компетентність, здоров'язберігаюча компетентність, здоров'язберігаюче середовище, управління.

Одним з показників суспільного розвитку країни, відображення її соціально–економічного стану є здоров'я населення. Сьогодні стан здоров'я українського народу є вкрай тривожним, особливо підростаючого покоління. Це зумовлено цілою низкою об'єктивних причин: зниженням матеріального добробуту значної частини населення, погіршенням екологічної ситуації, недосконалістю інфраструктури охорони здоров'я, відсутністю сформованої системи культури здоров'я в суспільстві, що в цілому проблема здоров'я нації стає питанням номер один.

Здоров'я людини, її фізичний і психологічний розвиток у значній мірі визначаються умовами її життя, насамперед умовами її життя у школі. Це поставило перед школою завдання створення таких умов розвитку учнів, які б

сприяли утвердженню здорового способу життя. Відомо, що вирішення питання формування здорового способу життя учнів багато в чому залежить від професійної діяльності вчителя. Тільки той вчитель здатен зберігати та зміцнювати здоров'я учнів, який сам веде здоровий спосіб життя.

Сьогодні зазначена проблема все більше привертає увагу науковців. Теоретичні основи здоров'язберігаючої компетентності відображено у наукових дослідженнях І. Анохіна, Н. Тамарської, Д. Вороніна, О. Бутакової, В. Успенської. Проблеми формування здоров'язберігаючої компетентності майбутнього фахівця вищої школи розглянуті у роботах Н. Белікової, О. Микитюк. Висвітленню сутності проблем в управлінні компетентністю, зокрема питанням вимог до організації професійної діяльності педагогів, присвячені роботи І. Багаєвої, А. Жука, Н. Кузьміної, В. Сластьоніна. Питання педагогічної освіти розглядали В. Андрущенко, О. Базалук, В. Бондар та ін.

Констатуючи про велику кількість досліджень у галузі здоров'я, необхідно зазначити, що у навчальних закладах недостатньо уваги приділяється управлінню здоров'язберігаючою компетентністю, яке спрямоване на збереження здоров'я вчителів. Тому наукові пошуки привели нас до необхідності визначення сутності питання.

Саме діти в майбутньому будуть визначати рівень добробуту України, її економічний, культурний, науковий потенціал. У зв'язку із цим, підсилюється актуальність і значущість розв'язання проблеми більш якісного формування знань у вчителів щодо реалізації їх професійних здібностей з пропаганди здорового способу життя. Школа та сім'я недостатньо використовують свої можливості через брак практичного досвіду та нерозробленість відповідних технологій. Проведення моніторингових досліджень, профілактичних медичних обстежень, а також розповсюдження шкідливих звичок обумовлює актуальність зміщення акцентів роботи навчального закладу в управлінні у бік спостереження і управління за свідомим ставленням до свого здоров'я, його збереження і зміцнення. Тому проблема дослідження управління здоров'язберігаючою компетентністю залишається актуальною та своєчасною.

Мета статті – розкрити теоретичний аспект процесу управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників.

Освіта в Україні знаходиться на якісно новому етапі свого розвитку. Успішна реалізація цього етапу в значній мірі залежить від діяльності суб'єктів управління. «Управління як самостійна діяльність існувала протягом всієї історії суспільного виробництва та розвитку людства. Можна сказати, що управління існувало з того моменту, коли була необхідна спільна праця» [7].

Особливе значення це має на рівні управління загальноосвітнім навчальним закладом. Управління школою завжди було й залишається складним процесом, що здійснюється відповідно до реалізації особистісно–діяльнісного підходу в управлінні та технологізації управлінської діяльності.

Ми поділяємо думку академіків НАПН України В. Андрущенка та В. Бондаря [1] стосовно того, що ознакою інновації – є технологізація, як цілісне впровадження інтенсивних технологій навчання.

Дуже повільно просувається упровадження нових технологій у сучасну педагогічну практику через недосконалість сучасних технологій управління освітою в цілому та технологій управління процесом впровадження інновацій.

У «Філософському енциклопедичному словнику» управління визначається «як елемент, функція організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечує збереження їх певної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію програми, цілі діяльності» [11, с. 705].

Управління здоров'язберігаючою компетентністю важливий аспект в управлінні педагогічним процесом. В. Воловик вважає, що «педагогічний процес, слід розглядати як одне з основних понять філософії педагогіки, що означає сукупність педагогічних станів, послідовно змінюючих один одного, у якій знаходить своє вираження зміна спрямованості, змісту, форм і методів передачі попередніми поколіннями соціальної спадщини своїм наступникам за допомогою їх навчання і виховання, обумовлена потребами соціального організму на конкретній стадії його історичного розвитку. Педагогічний процес у своєму розвитку підпорядкований певним закономірностям» [3].

На думку О. Базалука, «в основу педагогічного процесу варто покласти нову світоглядну установку, новий тип особистості, а відповідно і змінити методичку виховання та навчання» [2].

Навчання – це цілеспрямований процес формування й розвитку у вчителів якостей. Здоров'язберігаюча педагогіка в умовах навчання містить у собі передачу знань, умінь і навичок, які сприяють формуванню світогляду про здоров'язбереження, що допоможе надалі педагогічним працівникам охороняти і зберігати як своє власне здоров'я, так і здоров'я оточуючих людей.

Педагогічний процес повинен бути направлений на збереження та зміцнення здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу. Рефлексивний підхід, який указує на механізм реалізації управління, найбільше використовують в організації оздоровчої роботи вчителів для формування здоров'язберігаючої компетентності.

О. Тополь зазначає, що «здоров'язберігаюча компетентність працівника має розглядатись як інтегральна характеристика особистості, що дає змогу успішно відповідати на індивідуальні та соціальні потреби, діяти в конкретних умовах, виконувати поставлені завдання щодо свого та інших людей здоров'я. Вона забезпечує організацію здорового способу власного життя у фізичній, соціальній, психічній, духовній сферах та організацію своєї праці. Основним критерієм цієї компетентності є стан оптимальної відповідності, гармонії між біологічним, психологічним і соціальним у житті й діяльності людини» [10].

На нашу думку, здоров'язберігаюча компетентність – це високий рівень вияву особистістю здоров'язберігаючої діяльності, яка є поєднанням знань щодо збереження та зміцнення здоров'я, опанування здоров'язберігаючої діяльності і відповідних компетенцій.

Спрямованість системи освіти на засвоєння системи знань, яка була традиційною й виправдану ще декілька десятиліть тому, вже не відповідає сучасному соціальному замовленню, яке вимагає виховання людей.

Як зазначає В. Омеляненко, вивчення досвіду роботи шкіл дозволило виявити причини проблеми формування здоров'язбережної компетентності вчителя [9]:

- відсутність загально визнаного розуміння здоров'язбережної компетентності вчителя як комплексного феномену, який має великий потенціал для покращення рівня здоров'я підліткового покоління;
- недостатня розробленість теоретико-методологічних основ формування здоров'язбережної компетентності вчителя, що характеризують її суть і можливості удосконалення;
- не розробленість змістового і методико-технологічного аспекту формування здоров'язбережної компетентності.

Для організації системи управління здоров'язберігаючою компетентністю необхідно врахувати:

- самовизначення керівників на розвиток діяльності колективу;
- рівень кваліфікації керівників у галузі управління;
- стиль спілкування в шкільному колективі;
- рівень здоров'язберігаючої компетентності вчителів;
- здатність до аналізу інноваційних процесів;
- наявність різноманітних форм творчої педагогічної діяльності;
- самовизначення педагогів на формування власних знань та умінь.

Ефективне управління здоров'язберігаючою компетентністю відбувається лише в здоров'язберігаючому освітньому середовищі. Для створення та управління здоров'язберігаючим освітнім середовищем необхідне уявлення вчителів цього середовища про власне здоров'я, про чинники, що впливають на здоров'я та здоровий спосіб життя, відстеження і аналіз позитивних і негативних змін у стані здоров'я, а також уміння управляти цим середовищем. Управління процесом сприяння здоров'ю, як і управління освітнім процесом, будується на характеристиці керованого об'єкта прямими показниками, формуванням управлінських дій.

«Освітній процес ґрунтується на досить суперечливих формах знання: ілюзіях, утопіях, міфах, стереотипах, які здійснюють відчутний вплив на процес соціалізації особистості» [2].

Реалізація управління здоров'язберігаючою компетентністю зазначена наступними гуманістичними принципами, а саме: стратегічною витривалістю, взаємодією суб'єктів, структуруванням, створенням власного простору.

Управління здоров'язберігаючою компетентністю буде ефективним лише в здоров'язберігаючому освітньому середовищі. Управління здоров'язберігаючим середовищем не може бути стихійного характеру, тому що від умілої взаємодії всіх структур залежить ефективність введення нових освітніх технологій, якість освітнього процесу.

Як зазначає О. Кійло, за допомогою методів управління здоров'язберігаючим середовищем здійснюється більш ефективно сам процес управління, а саме [8]:

- організаційно-педагогічний (розробка єдиного шкільного режиму, створення організаційної культури, вивчення та впровадження передового педагогічного досвіду);
- соціально-психологічний (розвиток соціальної активності, створення сприятливого мікроклімату, розширення демократичних стосунків);

– організаційно–розпорядчий (створення нормативних документів, визначення конкретних функцій кожного працівника школи);

– фінансово–господарчий (створення й розвиток матеріально–технічної бази, підтримання санітарно–гігієнічних умов функціонування школи).

На нашу думку, етапами організації управління здоров'язберігаючого освітнього середовища є:

1. Усвідомлення адміністрацією необхідності здорового способу життя.

2. Розробка нормативно–правової бази щодо формування здоров'я.

3. Організація діяльності з управління щодо формування здорового способу життя.

4. Організація роботи з вчителями щодо впровадження здорового способу життя до навчально–виховного процесу.

5. Проблеми, які не вирішені: пасивність частини педагогічного колективу, відсутність навчально–методичного комплексу для здоров'язберігаючого навчального процесу, відсутність здоров'язберігаючих технологій, багато часу на оцінювання результативності.

Ми погоджуємось з думкою Н. Зимивець, яка визначила складові алгоритму задля сприяння здоров'я [6] та застосуємо їх у нашому дослідженні до управління здоров'язберігаючою компетентністю.

Однією із найважливіших складових алгоритму управління є попереднє оцінювання здоров'я шляхом збору та аналізу інформації, що характеризує стан здоров'я як об'єкту управління. В загальноосвітньому навчальному закладі має здійснюватися оцінювання завдяки моніторингу здоров'я всіх учасників навчально–виховного процесу. Зазначимо, що з проблемою відсутності показників, якими можливо виміряти кількість і якість здоров'я, постійно стикаються організатори даного процесу. Найпоширенішими показниками в оцінці здоров'я населення на популяційному рівні є – зниження рівня смертності, захворюваності і інвалідності, а на індивідуальному рівні є відсутність захворювань. Відповідно цим показникам, головною метою управління процесом сприяння здоров'я є діяльність, яка спрямована на попередження захворювань, а не досягнення благополуччя [6].

Здоров'я спочатку належить і вже потім управляється самою людиною.

Л. Дартау вважає, що «управління здоров'ям – це штучний прийом, який запускається вольовими зусиллями, які направлені на змінення способу життя». Потім управління підтримується в значній мірі автоматично, за звичкою. Психологічні аспекти такого управління практично не вивчені і припускають не стільки відмову від надуманості цілей, скільки пошук нових шляхів самореалізації і отримання задоволення від життя через самозберігаючу поведінку» [5, с. 97].

Головна мета процесу – збереження, покращення і розвиток здоров'я вчителів, необхідне включення їх на всіх етапах процесу управління сприяння здоров'ю. А створюючи у особистості бажання щось робити в даному напрямі, повинне бути відоме і доступне її розумінню для формування цілей управління (розвиток, зміцнення здоров'я).

Ми погоджуємось з думкою Л. Дартау, що «для досягнення мети необхідно включення людини в контур

управління в якості рівноправного партнера на всіх етапах процесу управління об'єктом» [4, с. 51]. В процесі управління він виділяв такі ключові моменти [4]:

– формування цілей управління повинне бути доступне розумінню людини і бути відомим для всіх;

– управління потребує коштів і часу;

– управління потребує знань про об'єкт, які можна отримати тільки з наук про людину, якщо їх вивчати;

– наявність зворотного зв'язку забезпечує ефективність процесу управління з об'єктом.

Так, з індивідуальними особливостями і сімейними умовами, умовами життя і навчання, якістю і доступністю різних видів послуг пов'язані генетичні, соціальні і економічні фактори, які впливають на здоров'я вчителів, тому процес сприяння потребує розробки комплексного впливу на ці фактори. Тому аналіз факторів, які детермінують здоров'я і які потрібно вдосконалити є другою складовою в алгоритмі організації та реалізації процесу управління.

«Фактори здоров'я – це узагальнений термін для характеристики сукупності чинників й умов, які впливають на здоров'я людини. Слід звернути увагу на те, що запропонована М. Далгреном і Дж. Вайтгедом класифікація факторів і розроблена ними на її основі модель «райдуга факторів здоров'я», дає можливість наочно зобразити їх у вигляді структурної моделі, показує їх взаємовплив і слугує матрицею при розробці політики і програм сприяння поліпшенню здоров'я» [6, с. 14].

Стосовно цієї моделі здоров'я, фактори згруповані за п'ятьма блоками:

– загальні соціально–економічні, культурні й екологічні фактори;

– умови життя та роботи;

– соціальні мережі й мережі співтовариств;

– особистий спосіб життя;

– вік, стать, особливості організму особистості.

При розробці програм формування ставлення до здоров'я, стосовно здоров'я вчителів, дана модель підкреслює, що необхідно враховувати не тільки наявність чи відсутність можливостей для отримання знань та навичок досягнення благополуччя, а й наявність можливостей для реалізації отриманих знань, рівень культури здоров'я громади, готовність фахівців до здійснення діяльності щодо сприяння здоров'ю, участь у соціальних мережах.

Третьою складовою алгоритму організації та реалізації процесу управління здоров'язберігаючою компетентністю є розробка на основі інтегративного підходу конкретних дій, заходів. Фахівці з питань громадського здоров'я користуються план–схемою змін задля сприяння здоров'я.

«План–схема є своєрідною матрицею (система логічно пов'язаних компонентів, а саме: освіта, політика, розвиток особистості, розвиток потенціалу громади заради здоров'я) для визначення необхідних дій як для зміцнення особистого здоров'я, так і для покращення здоров'я сім'ї, організації, насамперед, для підвищення потенціалу здоров'я громади, країни. План–схема відображає, що покращення здоров'я можливе лише за одночасної зміни навколишнього середовища і особистості» [6, с. 15].

Наступна складова алгоритму – здійснення конкретних дій на основі принципів сприяння здоров'я. Ми погоджуємось з думкою Н. Зимивець, яка пропонує здійснювати цей процес завдяки принципам сприяння

здоров'я, а саме: самовизначення, активізації потенціалу, соціального підкріплення, партнерства та участі [6]. Слід звернути увагу, що ці принципи є загальними положеннями, які потребують постійних дій за наявності різних умов процесу сприяння здоров'я.

Необхідно зупинитись на такій складовій алгоритму організації та реалізації процесу сприяння здоров'ю як оцінювання результативності, ефективності заходів. Оцінювання результатів процесу – це зміни особистих характеристик, умінь і навичок, які пов'язані з діяльністю зі сприяння здоров'ю.

«Для того, щоб підтвердити ці зміни, необхідно визначити показники: поведінкові, структурні, застосовуються різні методи оцінювання (якісні, кількісні, економічні)» [6, с. 19]. За реалізацією в програмах п'яти пріоритетних напрямів сприяння здоров'ю визначається ефективність процесу.

Таким чином, сприяння здоров'ю вчителів – це цілеспрямована системна діяльність, яка пов'язана зі створенням сприятливого середовища, надання можливостей для розвитку та саморозвитку кожної особистості.

Отже, цілісність та системність діяльності щодо сприяння здоров'ю вчителів забезпечується:

- виконанням дій за даним алгоритмом;
- робота за п'ятьма напрямками здоров'язберігаючої діяльності;

– створенням єдиної комплексної програми, заходів, що проводяться в її межах і які реалізуються на єдиних принципах, здійснюються при об'єднанні зусиль всіх учасників здоров'язберігаючої діяльності.

Здоров'я людини є необхідною умовою її самореалізації, життєдіяльності, розвитку творчого потенціалу. Для педагогічних працівників цей чинник є вирішальним, адже педагогічна діяльність спрямована на людину. Найважливішим завданням сучасної школи, орієнтованої на підтримку підростаючого покоління, його ефективний розвиток, є збереження та зміцнення здоров'я. Якщо створювати оптимальні умови для формування навичок здорового способу життя, залучати до цього процесу учасників навчально-виховного процесу, то буде сформована здоров'язберігаюча компетентність, позитивна мотивація до здорового способу життя.

Управлінська діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах недостатньо спрямована на створення і розвиток здоров'язберігаючого освітнього середовища, в якому формується здоров'язберігаюча компетентність. Основними причинами є відсутність загально визнаного розуміння здоров'язберігаючого освітнього середовища, методики управління та його формування, невідпрацьовані інструменти управління цим середовищем, а також невизначені матеріальні ресурси для його розвитку.

Сьогодні управлінська діяльність педагога набуває нових якісних особливостей. В теорії управління особливе місце займає педагогічний менеджмент, що включає у себе, на перший погляд полярні групи тих, хто навчає, і тих, хто навчається. Його основна ідея полягає в тому, що педагог стає організатором, радником в процесі навчання, виховання та розвитку особистісних, творчих та професійних здібностей.

Педагогічний менеджмент – цілеспрямована соціальна взаємодія учасників цілісного педагогічного процесу на основі пізнання його об'єктивних закономірностей з метою досягнення оптимального результату.

Управління освітніми системами за своїм призначенням повинно забезпечити максимальне використання можливостей для досягнення позитивного результату. Чим ліпше воно вирішує ці завдання, тим воно більш ефективне. Під ефективністю управління розуміють характеристику, що відображає відношення між досягнутою і можливою продуктивністю.

На нашу думку, управління загальноосвітнім навчальним закладом як відкритою педагогічною системою має свої особливості: умови для функціонування й розвитку закладу освіти (організаційно-педагогічні, соціально-педагогічні, психолого-педагогічні) та специфіку управління – реалізація принципів демократизму й гуманізму в управлінні.

Таким чином, складовими алгоритму управління здоров'язберігаючою компетентністю педагогічних працівників є попереднє оцінювання здоров'я; аналіз факторів, які детермінують здоров'я і які потрібно вдосконалити; розробка на основі інтегративного підходу конкретних дій, заходів; здійснення конкретних дій на основі принципів сприяння здоров'я; оцінювання результативності. Ефективне управління здоров'язберігаючою компетентністю відбувається лише в здоров'язберігаючому освітньому середовищі, яке формується в загальноосвітньому навчальному закладі та дозволяє його учасникам посилити контроль над власним здоров'ям і покращити його завдяки новим ефективним формам роботи. Здоров'язберігаюче освітнє середовище як об'єкт управління не повинен бути стихійним. Тільки взаємодія всіх структур дасть якісну результативність у формуванні здорового способу життя.

Перспективи подальших пошуків у зазначеному напрямі полягають у з'ясуванні механізму взаємозв'язку здоров'язберігаючої компетентності з екологією педагогічної діяльності.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів ХХІ століття / В. Андрущенко, В. Бондар // Вища освіта України. – 2009. – №4. – С.17–23.
2. Базалук О. О. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання [Електронний ресурс] / О. О. Базалук. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Filo/2010_23/Bazaluk.pdf.
3. Воловик В. І. Педагогічний процес: сутність, основні закономірності та принципи управління [Електронний ресурс] / В. І. Воловик. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Sprg/2007_2/volovik.pdf.
4. Дартау Л. А. Теоретические аспекты управления здоровьем и возможности его реализации в условиях российской федерации / Л. А. Дартау // Проблемы управления. – 2003. – №2. – С.43–52.
5. Дартау Л. А. Феномен здоровья: концепция и прикладные аспекты / Л. А. Дартау // Проблемы управления. – 2005. – №5. – С.92–98.
6. Зимивець Н. В. Навчання здоров'я: просвітницька робота з підлітками щодо збереження, розвитку та зміцнення репродуктивного здоров'я: навч. метод. посіб. / Н. В. Зимивець, В. С. Петрович, О. Ю. Закусило; за заг. ред. Н. В. Зимивець. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – 360 с.
7. Кійко М. В. Розвиток наукової думки з питань управління фінансовими ресурсами [Електронний ресурс] / М. В. Кійко, І. М. Ломтева, М. П. Сначов. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/znpdnuzt_pet/2011_1/econ1/13kilosn.pdf.
8. Кійло О. Шлях до здоров'я / О. Кійло // Завуч. – 2011. – №18. – С.3–14.
9. Омеляненко В. Г. Формування здоров'язберігаючої компетентності майбутнього вчителя фізичної культури [Електронний ресурс] / В. Г. Омеляненко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/PPMB/texts/2009_12/09ovgtrc.pdf.

10. Тополь О. І. Здоров'язберігаюча компетентність як складова професіоналізму соціального працівника [Електронний ресурс] / О. І. Тополь. – Режим доступу: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/484/1/Topol.pdf>.

11. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

References

1. Andrushhenko V. Modernizacija pedagogichnoi' osvity vidpovidno do vyklykiv XXI stolittja / V. Andrushhenko, V. Bondar // Vysshha osvita Ukrainy. – 2009. – №4. – S.17–23.

2. Bazaluk O. O. Filosofija osvity: i'i' rol' ta misce v systemi filosofskogo znannja [Elektronnyj resurs] / O. O. Bazaluk. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Filo/2010_23/Bazaluk.pdf.

3. Volovyk V. I. Pedagogichnyj proces: sutnist', osnovni zakonomirnosti ta pryncypu upravlinnja [Elektronnyj resurs] / V. I. Volovyk. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Spr/2007_2/volovik.pdf.

4. Dartau L. A. Teoreticheskie aspekty upravlenija zdorov'em i vozmozhnosti ego realizacii v uslovijah rossijskoj federacii / L. A. Dartau // Problemy upravlenija. – 2003. – №2. – S.43–52.

5. Dartau L. A. Fenomen zdorov'ja: koncepcija i prikladnye aspekty / L. A. Dartau // Problemy upravlenija. – 2005. – №5. – S.92–98.

6. Zymyvec' N. V. Navchannja zdorov'ja: prosvitnye'ka robota z pidlitkamy shhodo zberezhennja, rozvytku ta zmicennja reproduktivnogo zdorov'ja: navch. metod. posib. / N. V. Zymyvec', V. S. Petrovych, O. Ju. Zakusylo; za zag. red. N. V. Zymyvec'. – Luc'k: Volyn. nac. un-t im. Lesi Ukrainy, 2010. – 360 s.

7. Kijko M. V. Rozvytok naukoivoi' dumky z pytan' upravlinnja finansovymy resursamy [Elektronnyj resurs] / M. V. Kijko, I. M. Lomtjeva, M. P. Snachov. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/Portal/soc_gum/znpdnuzt_pet/2011_1/econ1/13kilosn.pdf.

8. Kijlo O. Shljah do zdorov'ja / O. Kijlo // Zavuch. – 2011. – №18. – S.3–14.

9. Omel'janenko V. G. Formuvannja zdorov'jazberezhnoi' kompetentnosti majbut'ogo vchytelja fizychnoi' kul'tury [Elektronnyj resurs] / V. G. Omel'janenko. – Rezhym dostupu: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/PPMB/texts/2009_12/09ovgtpc.pdf.

10. Topol' O. I. Zdorov'jazberigajucha kompetentnist' jak skladova profesionalizmu social'nogo pracivnyka [Elektronnyj resurs] / O. I. Topol'. – Rezhym dostupu: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/484/1/Topol.pdf>.

11. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.

Pyatysheva I. P., graduate student, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), nkrohmal@mail.ru

The algorithm of management of the health-saving competence of pedagogical workers

In the article the theoretical aspect of the process of managing health saving competence of teachers is considered. These problems of formation of health protection competence are considered. Developed algorithm of management of health saving competence of teachers. Identified factors for effective organization of management process. Implementation of a control specified by humanistic principles: strategic endurance, between subjects, structuring, establishing their own space. Using the methods of the management of health saving environment is more effective the management process itself. Effective management of health saving competence occurs only in health educational environment, so the stages of organization of governance of the environment. Health saving educational environment as object of management should not be spontaneously. Only the interaction of all structures will give qualitative results in the formation of a healthy lifestyle.

Keywords: competence, health-saving competence, health-saving environment, management.

Пятишьева И. П., аспирантка, Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова (Украина, Киев), nkrohmal@mail.ru

Алгоритм управления здоровьесохраняющей компетентностью педагогических работников

Раскрыты теоретические аспекты процесса управления здоровьесохраняющей компетентностью педагогов. Указаны проблемы формирования здоровьесохраняющей компетентности. В результате рассматривается алгоритм управления здоровьесохраняющей компетентности педагогических работников. Определены факторы для эффективной организации процесса управления. Реализация управления основывается на гуманистических принципах: стратегической выносливости, взаимодействия субъектов, структурировании, создании собственного пространства. С помощью методов управления здоровьесохраняющей средой осуществляется более эффективно

сам процесс управления. Эффективное управление здоровьесохраняющей компетентностью происходит только в здравоохранительной образовательной среде, поэтому определены этапы организации управления этой средой. Здоровьесохраняющая образовательная среда как объект управления не должна быть стихийной. Только взаимодействие всех структур даст качественную результативность в формировании здорового образа жизни.

Ключевые слова: компетентность, здоровьесохраняющая компетентность, здоровьесохраняющая среда, управление.

***

УДК 327.58(=161.2)(1–87)

Шахно Ю. Л.,
здобувач, Національний педагогічний університет
ім. П. М. Драгоманова (Україна, Київ),
ShahnoJulija@yandex.ru

СУБ'ЕКТИВНІ УМОВИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ОФОРМЛЕННЯ ДІАСПОР

Дослідження суб'єктивних умов формування діаспоральних утворень, детерміноване екзистенційними та онтологічними зрушеннями, які проєктують новий символізм дійсності для людини «в розсіянні». Діалектичний характер породжених феноменів вимагає системного й ґрунтовного вивчення проблем у рамках суб'єкт-об'єктивних інсталяцій. У ході дослідження нами були використані методи аналізу, синтезу, узагальнення, гіпотетико-дедуктивного вивчення матеріалу, логічного викладу та історичної ретроспективи тощо. Це дозволило нам виділити наступні суб'єктивні умови інституалізації діаспор: ставлення мігранта до країни-реципієнта; ніша, яку мігрант претендує зайняти в соціальній та політичній структурі нового суспільства; рівень самосвідомості та етнічної близькості з країною-реципієнтом; ступінь згуртованості общини; конкурентність етногруп.

Проаналізувавши обумовленість появи інституту діаспори можна зазначити, що даний процес є ситуативним, діалектичним явищем, яке залежить від комплексу об'єктивних та суб'єктивних умов розвитку суспільних відносин в розрізі «тут–і–тепер», індивідуальних цілепокладань мігранта та наявності традицій «перебування в розсіянні». Складність одного неотітичного способу буття потребує поглибленого полідисциплінарного вивчення, що дозволить ґрунтовніше усвідомити особливості творення та функціонування діаспорального простору.

Ключові слова: суб'єктивні умови, інституалізація, діаспоральне буття.

Ситуативність об'єктивної реальності детермінує нуменальну картину суб'єкта та його діяльнісний потенціал, реалізація якого проєктує екзистенційну відповідь на новоутворену ситуацію, породжуючи новий символізм дійсності. Дана інклюдія суб'єкта викликає діалектичний зв'язок в рамках «суб'єкт-об'єктивних відносин», що виступають предметом нашого дослідження проблеми інституційного оформлення діаспоральних одиниць.

Як зазначає В. Попков, «феномен сучасних діаспор, до сьогодні, містить в собі погано вивчене явище накладення один на одного соціального, етнічного і політичного простору, в наслідок чого стало можливим виникнення та існування глобальних етнічних анклавів, кордонів культур і держав, що перетинаються» [11, с. 7–8]. Тому аналіз умов формування діаспорального простору потребує структурного, всестороннього розгляду. У даній статті представлено авторський досвід вивчення основних суб'єктивних умов творення інституту діаспори. У ході дослідження нами було виділено наступні умови суб'єктивного характеру: ставлення мігранта до країни-реципієнта; ніша, яку мігрант претендує зайняти в соціальній та політичній структурі нового суспільства; рівень самосвідомості та етнічної близькості з країною-реципієнтом; ступінь згуртованості общини; конкурентність етногруп.

Однією з головних умов становлення діаспор є ставлення самого мігранта до країни-реципієнта. Крім того, найактуальнішим питанням сьогодні,